

REGIONALNA POLITIKA EUROPSKE UNIJE

mr. sc. Marina KESNER-ŠKREB
Institut za javne financije, Zagreb

Pojmovnik*

Regionalna politika instrument je financijske solidarnosti i kohezije EU čiji je cilj smanjenje razvojnih razlika među regijama zemalja članica. Regionalna je politika usmjerena na poboljšanje uvjeta života i rada građana najmanje razvijenih dijelova Unije, ali i na smanjenje razlika u bogatstvu među pojedinim regijama.

Postoje velike razlike u napretku pojedinih regija i zemalja članica EU. Prema visini BDP-a po stanovniku najrazvijenije se regije nalaze u urbanim dijelovima Londona, Bruxellesa i Hamburga. Najbogatija zemlja Luksemburg oko sedam je puta bogatija od najsiromašnijih zemalja EU, tj. od Rumunjske i Bugarske. Cilj regionalne politike jest smanjenje tih razlika. Primjer Irske najbolje pokazuje da je to moguće. Kada je Irska 1973. godine postala članicom EU, njezin je BDP bio 64% niži od prosjeka Unije, a danas je među najvišima u Uniji. Jedan od prioriteta današnje regionalne politike EU jest što prije približiti životni standard zemalja koje su postale

članicama nakon 2004. godine razini prosjeka Unije.

Brojni su uzroci regionalnih nejednakosti. One mogu biti rezultat zemljopisne udaljenosti, društvenih i ekonomskih promjena ili kombinacija tih činitelja. Učinak tih nedostataka ogleda se u društvenom osiromašenju, lošoj kvaliteti škola, visokoj stopi nezaposlenosti te neadekvatnoj infrastrukturi. U nekim je zemljama EU ta nerazvijenosti posljedica djelovanja bivših centralističkoplanskih ekonomskih sustava.

Ulazak bivših centralističkoplanskih zemalja u EU 2004. godine bio je povod za promjenu regionalne politike. Naime, osim Cipra i Slovenije, sve su nove zemlje članice EU imale dohodak po stanovniku niži od Grčke kao najsiromašnije članice EU-15. Time je oko 75 milijuna novih stanovnika postalo potencijalnim korisnicima regionalnih sredstava Unije. U novi proračun Unije za razdoblje 2007-2013. godine ugrađena je i nova regionalna politika. U tom će se razdoblju za regionalne ciljeve utrošiti 36% proračuna EU, što u razdoblju

* Primljeno (*Received*): 4.3.2009.

Prihvaćeno (*Accepted*): 11.3.2009.

od sedam godina čini gotovo 350 milijardi eura. Iako imaju manje od četvrtine stanovništva Unije, dvanaest zemalja koje su se pridružile EU nakon 2004. godine dobit će u razdoblju od sedam godina 51% ukupnih sredstava namijenjenih regionalnom razvoju.

Sredstva za regionalni razvoj raspodjeljuju se putem sljedećih triju fondova.

Europski regionalni razvojni fond, ERDF (European Regional Development Fund, ERDF) obuhvaća programe podupiranja razvoja opće infrastrukture, inovacija i investicija radi stvaranja novih radnih mjesta. Sredstva su raspoloživa najsiromašnijim regijama EU. Taj fond, osnovan 1975. godine, najveći je od tri postojeća fonda.

Europski socijalni fond, ESF (The European Social Fund, ESF) usmjeren je na projekte profesionalnog obrazovanja te na potporu zapošljavanju i stvaranju novih poslova. Sredstva su namijenjena svim zemljama EU. Fond je osnovan 1958. godine.

Kohezijski fond (The Cohesion Fund) služi za financiranje ekološke i prometne infrastrukture te za razvoj obnovljivih izvora energije. Sredstva iz tog fonda namijenjena su zemljama čiji je BDP niži od 90-postotnog prosjeka EU. To se odnosi na 12 novih zemalja članica, Portugal i Grčku. Španjolska se više ne može koristiti sredstvima tog fonda. Fond je osnovan 1994. godine kako bi se ubrzala ekonomska, socijalna i teritorijalna konvergencija zemalja članica Unije.

Europski regionalni razvojni fond i Europski socijalni fond nazivaju se i strukturnim fondovima.

Napori regionalne politike usmjereni su na tri cilja: konvergenciju, konkurentnost i kooperaciju.

Konvergencija. Cilj je podupiranjem gospodarskog rasta i zaposlenosti ubrzati konvergenciju najslabije razvijenih država članica EU i njihovih regija. Ti se naponi financiraju sredstvima ERDF-a, ESF-a i Kohezijskog fonda i za taj se cilj izdvaja 81,5% ukupnih sredstava navedenih fondova.

Konkurentnost. Cilj je razvoj ekonomskih i socijalnih promjena, poticanje inovacija, poduzetništva, zaštite okoliša i razvoj tržišta rada u regijama koje nisu obuhvaćene ostvarenjem cilja konvergencije. Financiranje se provodi putem ERDF-a i ESF-a, te čini 16% tih fondova.

Kooperacija. Cilj je Unije jačanje kooperacije na međugraničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj razini na području urbanoga, ruralnoga i obalnog razvoja te ubrzanje razvoja ekonomskih odnosa među malim i srednjim poduzećima. Financiranje se provodi putem ERDF-a i za to se troši 2,5% njegovih sredstava.

Najveći dio sredstava namijenjenih regionalnom razvoju troši se u regijama čiji je BDP niži od 75% prosjeka Unije, a cilj je poboljšanje infrastrukture i razvoj ekonomskih i ljudskih potencijala tih regija. To se odnosi na regije u 17 od 27 zemalja EU. Usto, svih 27 zemalja u svojim se manje razvijenim regijama mogu koristiti sredstvima namijenjenim inovacijama i razvoju, održivom rastu i obrazovanju uz posao. Manji se dio sredstava troši za prekogranične i međuregionalne projekte kooperacije.

LITERATURA

Baldwin, R. and Wyplosz, Ch., 2006.
The Economics of European Integration.
New York: The McGraw-Hill.

Brnčić, A. [et al.], 2005. *Mali leksikon Europskih integracija* [online]. Zagreb: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija. Dostupno na: [http://www.mvpei.hr/ei/download/2005/06/15/Mali_leksikon.pdf]

European Commission – Regional Policy: Bridging the Prosperity Gap [online]. Available from: [http://europa.eu/pol/reg/overview_en.htm].

Glossary [online]. Available from: [http://europa.eu/scadplus/glossary/index_en.htm].

Kersan-Škabić, I., 2005. “Koliko je Hrvatska spremna iskoristiti sredstva regionalne politike Europske unije? Primjer Istre” u: K. Ott, ur. *Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji – ususret izazovima pregovora*. Zagreb: Institut za javne financije: Zaklada Friedrich Ebert, 241-270.